

GETTY

L'elefant a l'habitació

ALBERT FORNS

Quan el 14 de desembre del 2001 W. G. Sebald va tenir un atac de cor mentre conduïa i el seu cotxe es va estibar contra un camió, el seu nom començava a sonar amb força per al premi Nobel de literatura. Les seves obres principals, publicades durant els anys noranta, tot just acabaven de ser traduïdes a un bon grapat de llengües i l'autor vivia un petit boom als Estats Units. Amb Roberto Bolaño passaria el mateix dos anys més tard: una mort sobtada que escapçava una carrera de futur

en el moment més àlgid i feia desaparèixer un autor monumental.

Són pocs els escriptors que s'han guanyat el dret que el seu nom esdevingui un adjectiu, i Sebald és un d'ells (sebaldià), encara que l'etiqueta s'atorgui amb massa màniga ampla. Així, una novel·la sebaldiana seria aquella que, a l'estil de l'escriptor alemany, barreja la memòria amb la ficció, l'anècdota amb l'enciclopedisme, i l'assaig històric amb els manuals d'arquitectura o entomologia, i que també pot afegir fotografies antigues, diagrames i mapes per completar el relat. Per entendre la influència creixent de W. G. Sebald –en la literatura, però també en

AUSTERLITZ
W.G. SEBALD
FLÂNEUR
TRADUCCIÓ D'ANNA SOLER HORTA
336 PÀG. / 25 €

molts altres àmbits de les arts – el CCCB va dedicar el 2015 l'exposició *Les variacions Sebald* als seus deixebles intel·lectuals.

De la reflexió a la biografia

Austerlitz, la novel·la final de l'autor, explica la relació del narrador amb Jacques Austerlitz, un misteriós acadèmic, historiador de l'arquitectura, a qui coneix per casualitat quan se'l troba prenent notes i fent esbossos de la imponent estació de ferrocarril d'Anvers. Durant els vint anys següents s'aniran trobant fortuïtament per diversos llocs del continent, "com sempre de llavors ençà, vam reprendre la conversa ininter-

rompuda sense malgastar el temps parlant de la inversemblança d' haver-nos trobat". A mesura que la relació avança, la transcripció del monòleg d'Austerlitz abandona les reflexions sobre la megalomania de les fortificacions militars o l'orientació dels coloms missatgers per descobrir-nos la vida del protagonista, un nen de Praga que se salva de les atrocitats nazis perquè els seus pares l'envien en tren a Anglaterra, on viurà com a fill adoptiu a casa d'un predicador gal·lès.

Com a la resta de novel·les de Sebald, aquí l'Holocaust torna a ser l'elefant a l'habitació, el trauma fundacional d'una biografia, allò que explica, per activa o per passiva, totes les decisions vitals de l'orfe Austerlitz, des de l'embadaliment amb les estacions de tren, l'origen de tantes deportacions –inclosa la seva–, fins a la descoberta del gueto de Theresienstadt, el seu final de trajecte particular.

Austerlitz és, en paraules de l'autor, una "ficció documental", una narració melancòlica i tortuosa que s'aproxima una vegada i una altra, però sempre de manera obliqua, mai frontalment, al gran desastre del segle XX. L'extermini jueu com un Txernòbil conceptual, invisible i aparentment indetectable, però destinat a contaminar la memòria d'un continent durant generacions. L'Holocaust com l'irrepresentable, en definitiva, que l'autor s'esforça a evocar a través d'una prosa monòtona i antiprotècnica, sense humor ni metàfores.

A Catalunya, els llibres de W. G. Sebald s'han pogut llegir en castellà gràcies a Anagrama, i en català existien un parell de títols, ja pràcticament introbables, publicats pel Grup 62. Ara la nova *Flâneur* s'ha proposat solucionar-ho amb la biblioteca W. G. Sebald en català, que comença amb la reedició d'aquest clàssic en la traducció d'Anna Soler Horta, una de les sebaldianes de referència al país, que ha estat distingida amb el premi Ciutat de Barcelona 2019 a la millor traducció en català de l'any. ♦

El llumet de la poesia

JORDI LLAVINA

No és el gènere més conegut de la seva diversa producció artística. Però la poesia forma part, inextricablement, de la manera com Santiago Rusiñol va observar i entendre el món. En la seva recerca obstinada, abnegada, de la bellesa. En aquest sentit, *Oracions* és un llibre diàfan, una neta declaració de principis: "En aquell moment feliç que l'home viu realment, en aquell desvetllament d'un instant de muda contemplació, l'home resa davant de lo que contempla amb els ulls idealitzats". Una *oració laica*, doncs, que és culminació de la joia conscient i, alhora, acció de gràcies. Pròxima al cant, el sentit del qual també acull en aquestes proses tan amarades de lirisme. En el text dedicat als artistes primitius, l'autor demana a Giotto, Cimabue, Mantegna i *tutti quanti*:

"Aparteu de davant nostre les prosaïques realitats i enceneu el llumet de la poesia davant la nostra mirada". El llibre representa, també, una actitud moral clara, escèptica davant certes consecucions del segle, que du implícita la proposta d'un viure més essencial: "La major part de lo que en diuen les conquestes del progrés no em sedueixen ni m'agraden". El poeta hi reivindica els guanys morals i estètics que podem obtenir de l'experiència. De tant en tant, blasma els signes del temps: "S'ha mirat pel cos, deixant els goigs de l'esperit com núvols de l'últim terme". Rusiñol, doncs, en estat pur!

L'ascendent romàntic de l'autor

Cada prosa s'adreça –i s'endrecia– a un tema diferent, objecte de la glosa: "A l'alba", "A la boira", "Als infants", "A la mort", etc. Algunes peces revelen, i d'una manera encara més punyent que la resta, l'ascen-

ORACIONES
SANTIAGO RUSIÑOL
EDICIONS DE 1984
224 PÀG. / 18 €

dent romàntic de l'autor: "A la bellesa", "A les ruïnes", "An els jardins abandonats", "A la mort"... De les ruïnes, per exemple, escriu: "Mortes i tot, a la claror de la lluna es desperten i somnien, i mai les veuràs més hermoses. El fanal trist de la nit, mort igual que elles, per elles se torna clar i té mirades de plata que les ruïnes agraeixen". Les primeres proses, més decantades cap a motius de la naturalesa, m'han fet pensar en l'excel·lent *Teatre de la natura*, d'Antoni Rovira i Virgili. Força d'aquestes pintures fetes de paraules concreten el pretext com si ho fessin en una mena de *disfunit* (paraula que es repeteix sovint). La pluja "inspira als cors l'oració de la tristesa". ¿A quins cors, però? No pas als dels pobres, que només patiran "mullena als ossos". En el mateix text, sembla que avanci la lliçó de Tanizaki: "Potser és la llum que acluques que empeny les ànimes que s'estimen en el distret misteri

de l'ombra". La pluja, segons Rusiñol, dona llum a la tristesa.

L'esperit amatenat del poeta admira la llum encesa del sol, però també, més i tot, el moment de claror llangorosa de la posta. Quant a la boira, "degué néixer per velar les aspreses del món" (magnífica sentència!). El text dedicat a la bellesa tendeix a l'excés i a una mena de sobrecàrrega retòrica que, en la majoria de proses, l'autor conté molt millor. Acaba amb una referència de reminiscències quasi messiàniques: "L'art és l'eterna oració, i els teus devots els artistes". I ja no és tan sols la bellesa de tantes imatges, l'estat de gràcia en què semblen escrits molts d'aquests textos: és la mateixa fluència de la prosa, el ritme. Llegiu, per exemple, aquest apòstrofe als "artistes de l'ànima": "Com reposa l'esperit quan les contempla [vol dir les obres]! Com s'allunya de la terra! Com s'enlaira i es deslliga de la prosa que l'ofega!" ♦